

hoort bij brief
og ink 3455

BESLUITMOTIVERING

- bijlage bij besluit op verzoek tot aanwijzing als beschermd monument als bedoeld in artikel 3, zevende lid, van de Monumentenwet 1988 -

betreffende

Clarissenklooster ontworpen door C.H. de Bever. Het is een gaaf voorbeeld van een kloostercomplex in traditionalistische stijl. Bouwperiode 1950-1953.

Naam	: Clarissenklooster Rapenburg
gemeente	: Eindhoven
plaats	: Eindhoven
straat en huisnummer	: Sint Claralaan 1
nummer	: 531179

AANLEIDING

De aanwijzing gebeurt op voorstel van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (thans: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

De aanwijzingsprocedure, bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, is gestart op 23 april 2008.

AANWIJZINGSBELEID

Vanaf 1 januari 2009 geldt de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2009, beleidsregel van de Minister van OCW van 18 december 2008, Staatscourant 5 januari 2009, nr. 169 (hierna: Beleidsregel 2009).

In artikel 10, eerste lid, van de Beleidsregel 2009 is bepaald dat de artikelen 4 tot en met 9 niet van toepassing zijn op een monument of een archeologisch monument ten aanzien waarvan voor 1 januari 2009:

- een verzoek als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikellid op 31 december 2008 luidde, is ingediend,
- de procedure als bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikel op 31 december 2008 luidde, is aangevangen, of
- door of namens de minister bij een belanghebbende dan wel door een provincie of een gemeente het gerechtvaardigde vertrouwen is gewekt dat het voornemen bestaat het monument of het archeologisch monument op grond van artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat op 31 december 2008 luidde, aan te wijzen als beschermd monument.

In het onderhavige geval is de procedure als bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikel op 31 december 2008 luidde, aangevallen voor 1 januari 2009.

In artikel 10, tweede lid, van de Beleidsregel 2009 is bepaald dat de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007 van overeenkomstige toepassing is op een monument of een archeologisch monument als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Beleidsregel 2009.

Op 1 juli 2007 is de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007, beleidsregel van de Minister van OCW van 13 juni 2007, Stcrt. 20 juni 2007, nr. 116, in werking getreden (hierna: Tijdelijke beleidsregel 2007).

In artikel 6, eerste lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 is bepaald dat de artikelen 2, 3, 4 en 5 van toepassing zijn op een monument, ten aanzien waarvan na 23 juli 2004 de aanwijzingsprocedure is gestart. In het onderhavige geval is de aanwijzingsprocedure gestart na 23 juli 2004. Op het aanwijzingsverzoek is de Tijdelijke beleidsregel 2007 dan ook van toepassing.

In artikel 6, tweede lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 is bepaald dat de artikelen 2, 3, 4 en 5 niet van toepassing zijn op een monument ten aanzien waarvan vóór 23 juli 2004 door of namens de minister bij belanghebbenden dan wel provincie of gemeente het gerechtvaardigde vertrouwen is gewekt dat het zal worden aangewezen. In het onderhavige geval is dit niet van toepassing.

Op grond van artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007 vindt alleen aanwijzing als beschermd monument plaats van gebouwde objecten die zijn vervaardigd vanaf 1940, indien het monument:

- a. vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde kan worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend kenmerkend monument van de Nederlandse architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst; en
- b. in verband met de kwaliteiten, genoemd onder a, behoort tot de ongeveer 100 meest waardevolle monumenten die zijn gebouwd in de periode 1940 tot en met 1958.

Het object is vervaardigd vanaf 1940.

Op grond van artikel 4, eerste lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 past de minister bij de selectie, bedoeld in artikel 3, de volgende criteria toe:

- a. het monument is een evidente mijlpaal in de ontwikkeling van de architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst in Nederland, wat onder meer blijkt uit een vooraanstaande positie en duiding in de nationale en internationale vakliteratuur; of
- b. het monument is een essentieel toonbeeld van de belangrijkste cultuurhistorische of sociaalhistorische ontwikkelingen van de wederopbouwperiode in Nederland.

Ingevolge artikel 4, tweede lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 houdt de minister bij de selectie bedoeld in artikel 3, rekening met de mate waarin het monument:

- a. een positief behoudsperspectief heeft, zowel technisch als functioneel; en
- b. een positieve invloed heeft op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving

HOREN VAN BELANGHEBBENDEN

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 3, vierde lid, van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikellid op 31 december 2008 luidde, heeft de gemeente belanghebbenden op de hoogte gesteld van het beschermingsvoorstel en hen in de gelegenheid gesteld zich te doen horen.

Zr. Bernard Marie geeft aan dat de zusters een zelfstandige organisatie vormen, zonder afhankelijk te zijn van het bisdom. Mevr. M. van Doren treedt in dit geval als adviseur van het bisdom op. Zij vraagt naar de reden waarom het klooster als rijksmonument zou moeten worden aangewezen. De heer A. Spijkers licht het een en ander toe. Zr. Bernard Marie brengt naar voren dat het klooster voor de zusters op de eerste plaats een plek is om te wonen en voor de eredienst. Zij vindt dat een status als rijksmonument niet mag leiden tot beperkingen in het gebruik. Mevr. Van Doren voegt daaraan toe dat er plannen zijn voor uitbreiding van de zusterkapel en de sacristie. De heer Spijkers legt uit dat bij de uitvoering van de Monumentenwet rekening wordt gehouden met het gebruik van het monument. In de praktijk zal er niet veel veranderen ten opzichte van de huidige situatie (het klooster is al gemeentelijk monument). Zr. Bernard Marie is verder bezorgd omtrent eventuele beperkingen als het klooster in de toekomst verkocht zou moeten worden of een andere bestemming zou moeten krijgen. Volgens de heer Spijkers hoeft dat geen problemen op te leveren. Er zijn veel monumenten die een andere bestemming hebben gekregen.

ADVIES GEMEENTE

Burgemeester en wethouders van Eindhoven hebben bij brief d.d. 25 november 2008 positief geadviseerd ten aanzien van bescherming als rijksmonument. Het college kan zich met dit advies verenigen echter met dien verstande, dat zij adviseren een aanwijzing als rijksmonument gepaard te laten gaan met een adequate regeling voor compensatie van de meerkosten die in het belang van de monumentale waarden aan vergunningen kunnen worden verbonden. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit staat eveneens positief tegenover het voorstel, maar adviseren bij een aanwijzing ook de gracht en de brug te betrekken.

ADVIES PROVINCIE

Aan gedeputeerde staten is niet gevraagd te adviseren omdat het object binnen de bebouwde kom ligt.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 18 november geadviseerd positief te beslissen inzake het verzoek tot bescherming als rijksmonument. De Raad adviseert daarbij enkele punten in de omschrijving en waardering te specificeren.

CONCLUSIE

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van lagere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van

de lagere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de minister van die adviezen kunnen afwijken. In dit geval bestaat daartoe geen aanleiding.

De gemeente heeft positief geadviseerd onder voorwaarde dat de aanwijzing als rijksmonument gepaard gaat met een adequate regeling voor compensatie van de meerkosten die in het belang van de monumentale waarden aan vergunningen kunnen worden verbonden.

In een aanwijzingsprocedure gaat het primair om de vraag of een monument voldoende monumentale waarde heeft om aanwijzing als beschermd monument te rechtvaardigen. Voorts worden eventuele belangen, die zich tegen aanwijzing zouden kunnen verzetten, meegewogen.

Uit het advies blijkt dat de gemeente het monument van voldoende monumentale waarde acht om aanwijzing te rechtvaardigen. Van belangen die zich tegen aanwijzing verzetten, is niet gebleken.

Aangaande de gestelde voorwaarde merk ik op dat aanwijzing als beschermd monument de mogelijkheid opent om gebruik te maken van financiële tegemoetkomingen die speciaal voor van rijkswege beschermde monumenten in het leven zijn geroepen, zoals de subsidiëring van restauraties en onderhoud. Subsidie voor de instandhouding van monumenten kan worden verkregen op grond van het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten (BRIM). De bedoeling van de subsidieregeling is juist te voorzien in het nadeel van eventueel hogere herstel- en onderhoudskosten van beschermde monumenten in vergelijking met andere gebouwen. Het staat de eigenaar van een monument echter vrij om daarvan gebruik te maken of als alternatief zijn kosten door zelfwerkzaamheid te beperken.

De gemeente adviseert bij een aanwijzing ook de gracht en de brug te betrekken. In het aanwijzingsvoorstel was de gracht reeds bij bescherming meegenomen. Voor de brug was dit niet het geval. Daar de brug integraal onderdeel uitmaakt van de ommuring rondom het klooster en de tuin, ligt het inhoudelijk voor de hand deze mee te nemen in de bescherming. Derhalve wordt dit advies van de gemeente overgenomen.

Het advies van de Raad van Cultuur om enkele punten in de waardering van het klooster nader te specificeren wordt overgenomen. De redengevende omschrijving is derhalve aangepast.

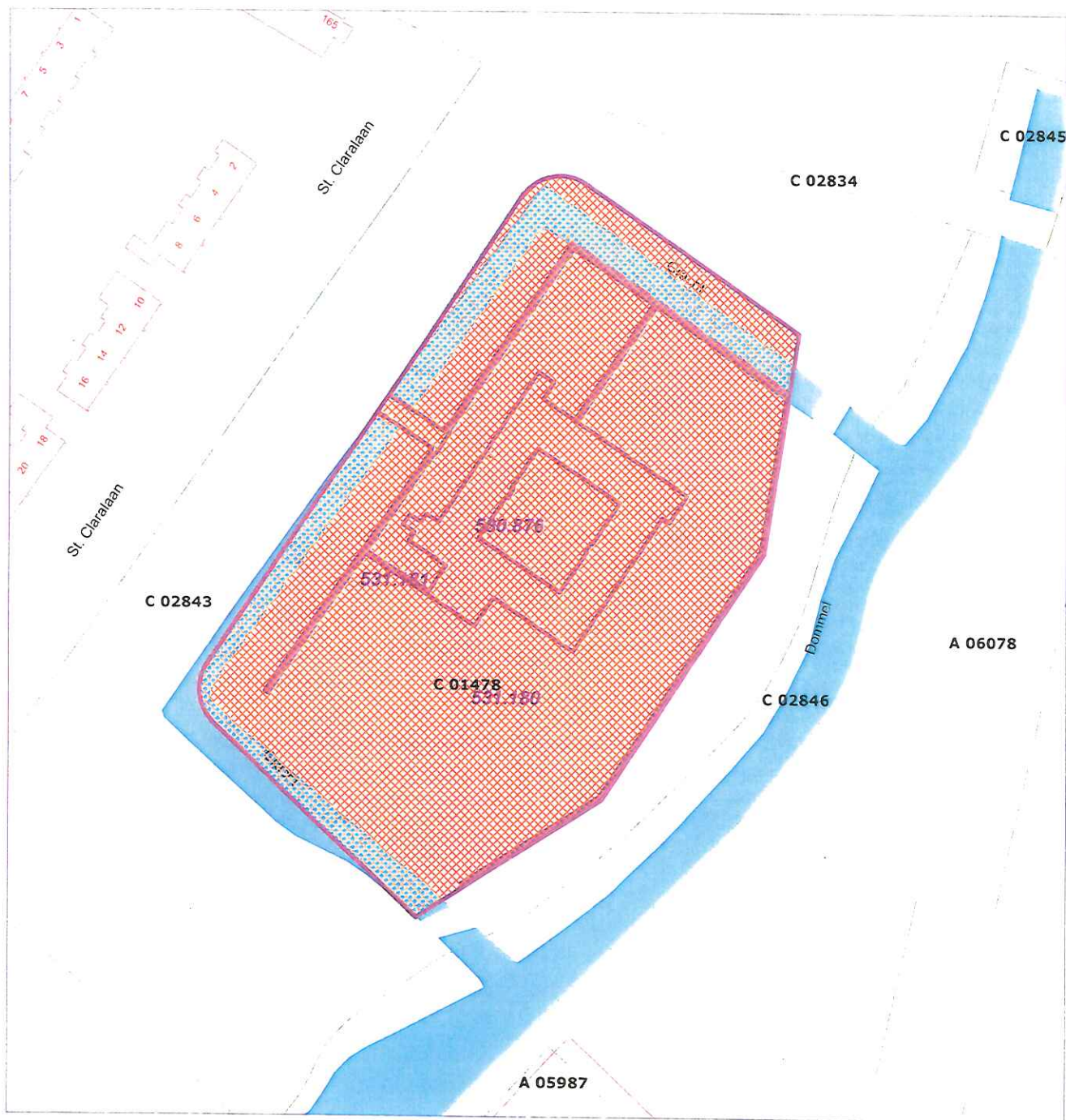
Het pand is te beschouwen als toonbeeld van een gaaf naoorlogs kloostercomplex in traditionalistische stijl. Daarnaast is het complex een uitdrukking van de geestelijke ontwikkeling na de Tweede Wereldoorlog en van de wijze waarop de architectuur de leefwijze van de Clarissen weerspiegelt. Voorts is het complex een toonbeeld vanwege de ensemblewaarde met betrekking tot de functionele en visuele relatie tussen het klooster, de ommuring, de brug, slotgracht en de tuin. Zie voor de waardering tevens de redengevende omschrijving.

Voorts heeft het complex een positief behoudsperspectief. Het complex is nog steeds als klooster in gebruik. Er zijn voorts nog geen tekenen dat dit zal veranderen. Tevens is het pand vanwege zijn ligging in het groen aan de rand van de het uitbreidingsplan van positieve invloed op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving.

Nu het een gebouwd object betreft dat is vervaardigd vanaf 1940 en er sprake is van een monument als bedoeld in artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007, en niet is gebleken van overwegende bezwaren, wordt het object, conform artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007, WEL aangewezen als beschermd monument.

De bijgevoegde kaart maakt deel uit van dit besluit. De daarop aangegeven contour is een indicatieve weergave van de omvang van het beschermde monument.

14 XII 2009

— begrenzing rijksmonument

999999 rijksmonumentnummer

— kadastraal perceel

A 00000 perceelnummer

Scale 1: 1.300

Printdatum: 14-12-2009

KOPIE BESLUIT

DATUM: 18 DEC. 2009

Samenvoeging van COMPLEX-besluiten tot aanwijzing

DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP.

Gelet op de artikelen 3 en 4 van de Monumentenwet 1988 (Staatsblad 1988 nr. 638);

Gehoord de gemeente(n) waarin de hierna te noemen onroerende zaak is gelegen;
Gehoord gedeputeerde staten van de provincie(s) waarin de hierna te noemen onroerende zaak is gelegen, indien dit zich bevindt buiten de in artikel 20a, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 (Staatsblad 1994 nr. 475) bedoelde bebouwde kom;

Gehoord de Raad voor cultuur;

BESLUIT

De als volgt aan te duiden onroerende zaak en de samenstellende onderdelen van het complex van onroerende zaken, aan te wijzen als beschermd monument:

Het betreffende complex van onroerende zaken is:

Provincie : Noord-Brabant
Gemeente : Eindhoven
Monumentnr: 531179
Naam : Rapelenburg

PLAATSELIJKE AANDUIDING

Sint Claralaan 1 te Eindhoven, e.a.

KADASTRALE AANDUIDING

EN
KADASTRALE TENAAMSTELLING

Zie bij het onderdeel van het complex

OMSCHRIJVING

Complexomschrijving

Het complex CLARISSENKLOOSTER RAPELENBURG, bestaande uit het KLOOSTERGEBOUW, het KLOOSTERTERREIN met GRACHT en de OMMURING met POORT en BRUG is in 1950-1953 door C.H. de Bever gebouwd. Architect De Bever ontving voor zijn ontwerp voor het klooster in 1955 de Cultuurprijs van Eindhoven. Het complex is gelegen te Eindhoven (Gestel) aan de rivier de Dommel in het park van het voormalige landgoed Rapelenburg. Het terrein voor het klooster verkregen de Clarissen van de gemeente door ruil. De gemeente had het op haar beurt verkregen door onteigening ten behoeve van Eindhovense wederopbouwprojecten. De Boutenslaan werd als ringweg ten noorden van Huize Rapelenburg door het landgoed gelegd. Het eind 18de-eeuwse huis, in 1898 aangekocht van de fabrikantenfamilie Hegener, werd in 1952 gesloopt. Ter plaatse van huis, moestuin en karpervijver werd het nieuwe klooster gesitueerd. Het kloostercomplex is vanaf de St. Claralaan te bereiken via een brug over de gracht en een eenvoudige poort in de ommuring. Het Clarissenklooster Rapelenburg is gebouwd voor Clarissen Coletienen, genoemd naar de stichtster van deze tak van de Clarissenorde, Nicolette Boëlle, de heilige Coleta, die leefde in armoede en soberheid. Na de Tweede Wereldoorlog komt in het kloosterleven de nadruk te liggen op de eenvoudige naleving van de orderegel. Als gevolg hiervan werden het exterieur en interieur van veel kloosters in overeenstemming gebracht met het sobere karakter van het monastieke leven. Er komt veel nadruk op harmonische verhoudingen in de architectuur, die opgevat worden als uitdrukkingen van geestelijke waarden van studie, meditatie en gebed. Zo ook bij het Clarissenklooster. Het klooster heeft grandeur door zijn eenvoud en de afwisseling in volumes. Voor de bedelorde der Clarissen was het van groot belang dat het nieuw te realiseren klooster aansloot bij de sobere en teruggetrokken leefwijze. Het klooster diende eenvoudig in vormgeving en materiaal te zijn en een rustige situering te krijgen in een landelijke omgeving. Tevens dienden in het kloostergebouw drie groepen te worden ondergebracht: de buitenzusters, de novicen en de slotzusters. De slotzusters mochten alleen bij hoge uitzondering het kloosterterrein verlaten. De buitenzusters zorgden voor de noodzakelijke levensvoorzieningen van buiten het klooster. Het besloten karakter van het klooster wordt benadrukt door de gracht, de lage ommuring en het groen rondom. De gracht staat in verbinding met de Dommel. Het complex is thans nog als klooster in gebruik en wordt door zusters bewoond. Zie voor de omschrijving van de beschermde objecten de afzonderlijke objectbeschrijvingen.

Waardering

Het complex Clarissenklooster Rapelenburg is van algemeen belang als

toonbeeld van de vroege Wederopbouw:

- Als gaaf voorbeeld van een naoorlogs klooster in traditionalistische stijl (Delftse School);
- Als uitdrukking van de geestelijke ontwikkeling na de Tweede Wereldoorlog en van het Noord Brabantse katholicisme in het bijzonder;
- Vanwege de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde als uitdrukking van de wijze waarop de architectuur de leefwijze van de Clarissen weerspiegelt;
- Vanwege de ligging in het park van het voormalige kasteel Rapelenburg. Voor de bouw van een nieuw klooster stelden de Clarissen als eis dat deze op een rustige plek in een zo mogelijk vrije natuur gebouwd zou worden. Door het groen rondom het kloostercomplex wordt de besloten leefwijze van de Clarissen extra benadrukt;
- Vanwege de ensemblewaarde met betrekking tot de functionele en visuele relatie tussen de verschillende complexonderdelen;
- Vanwege de grote mate van gaafheid van het klooster;
- Vanwege de grotimate van herkenbaarheid;
- In het oeuvre van C.H. de Bever. De Bever heeft groot, divers, oeuvre opgebouwd. Zijn bouwwerken kenmerken zich door een traditionele en monumentale bouwstijl. Het klooster is hier een goed voorbeeld van.

Samenstellend onderdeel van het complex is:

Provincie : Noord-Brabant
Gemeente : Eindhoven

Monumentnummer : 531180

PLAATSELIJKE AANDUIDING

Plaats : Eindhoven
Straat : Sint Claralaan
Huisnummer : bij 1

KADASTRALE AANDUIDING EN KADASTRALE TENAAMSTELLING

Kad. Gemeente : Gestel
Sectie : C
Nummer : 1478

Soort recht : Recht van eigendom
Gerechtigde : Het Monasterium Clarissenklooster, Maria, Moeder
van de Kerk
Straat : Sint Claralaan 1
Woonplaats : 5654 AS EINDHOVEN

OMSCHRIJVING

Inleiding

Het KLOOSTERTERREIN met GRACHT maakt onderdeel uit van het in 1950-1953 naar ontwerp van C.H. de Bever ontstane complex Clarissenklooster Rapenburg te Eindhoven. Het terrein is gelegen aan de rivier de Dommel in het park van het voormalige landgoed Rapenburg, ter plaatse van het voormalige huis, karpervijver en moestuin. Het kloostercomplex is vanaf de St. Claralaan te bereiken via een brug over de gracht en de eenvoudige poort in de ommuring. Thans is de binnentuin in gebruik als begraafplaats. In het zuidwestelijk deel van de tuin, naast de sacristie, bevindt zich een niet monumentale houten carport. Achter het klooster is later een betonnen schuur gerealiseerd.

Omschrijving

Het klooster is gelegen op een omgracht KLOOSTERTERREIN. Het kloostergebouw is voorzien van een binnentuin en een tuin rondom het kloostergebouw en binnen de ommuring. De GRACHT is gegraven ten behoeve van het klooster en de zusters die in strenge afzondering leefden. Daarbij is waarschijnlijk gebruik gemaakt van de reeds hier gelegen langwerpige karpervijver. De gracht loopt aan drie zijden strak tegen de ommuring. Aan de achterzijde van het klooster sluit de slotgracht aan op de rivier de Dommel. De binnentuin is eenvoudig van

opzet met grasperken en een grintpad dat aansluit op de twee ingangen naar de binnentuin. In het midden van het grintpad is een carré van grint aangebracht. De tuin rondom het kloostergebouw is grotendeels voorzien van gazons met bomen waaronder veel altijd groene coniferen, en bloemperken doorsneden door grintpaden. Aan de zuidoost zijde van het hoofdgebouw is een moestuin met perken voor snijbloemen en groenten en fruitbomen te vinden. Her en der zijn in de tuin betonnen palen te vinden, die onder andere gebruikt werden voor het ophangen van netten ter bescherming van de gewassen. Ook zijn er enkele betonnen bakken ten behoeve van de moestuin. Achter in de tuin staat een stenen beeld van het Heilig Hart van Jezus en een stenen beeld van Jozef met de jonge Jezus. De tuin aan de voorzijde van het kloostergebouw is bestraat met klinkers.

Waardering

Het KLOOSTERTERREIN met GRACHT is van algemeen belang vanwege - de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde als uitdrukking van de wijze waarop de architectuur de leefwijze van de Clarissen weerspiegelt;

- de ensemblewaarde met betrekking tot de functionele en visuele relatie tussen het klooster, de ommuring, de brug en de slotgracht;
- de grote mate van herkenbaarheid.

Samenstellend onderdeel van het complex is:

Provincie : Noord-Brabant
Gemeente : Eindhoven

Monumentnummer : 531181

PLAATSELIJKE AANDUIDING

Plaats : Eindhoven
Straat : Sint Claralaan
Huisnummer : bij 1

KADASTRALE AANDUIDING EN KADASTRALE TENAAMSTELLING

Kad. Gemeente : Gestel
Sectie : C
Nummer : 1478

Soort recht : Recht van eigendom
Gerechtigde : Het Monasterium Clarissenklooster, Maria,
Moeder van de Kerk
Straat : Sint Claralaan 1
Woonplaats : 5654 AS EINDHOVEN

OMSCHRIJVING

Inleiding

De OMMURING met POORT en BRUG rondom het Clarissenklooster en de kloostertuin maakt onderdeel uit van het in 1950 - 1953 naar ontwerp van C.H. de Bever ontstane complex Clarissenklooster Rapenburg dat gelegen is aan de rivier de Dommel in het park van het voormalige landgoed Rapenburg te Eindhoven. Het complex is vanaf de St. Claralaan te bereiken via de brug over de gracht en de eenvoudige poort in de ommuring. De ommuring en de slotgracht zijn thans gedeeltelijk overgroeid met planten.

Omschrijving

De hoge bakstenen muur rondom het klooster en de tuin heeft een vrijwel rechthoekige plattegrond en is sober en doelmatig van karakter. De MUUR is aan zowel de binnen- als buitenzijde voorzien van kleine steunberen. De bovenzijde is gedekt met een ezelsrug. Twee muurgedeelten staan haaks op de omringende muur en sluiten ter plaatse van de sacristie rechts en de zijvleugel links aan op het kloostergebouw. Daarmee wordt het grootste deel van de tuin afgesloten van de voortuin en daarmee toegankelijk voor de slotzusters. De BOOGBRUG die naar de poort in de ommuring leidt, is van baksteen en heeft aan weerszijden lage bakstenen muurtjes gedekt met ezelsruggen. De POORT heeft een rondboogopening en twee eenvoudige

traliehekvleugels. Op de nok van de poort een kruis en boven de boog het opschrift "+RAPELENBURG A D. MCMLIII".

Waardering

OMMURING met POORT en BRUG is van algemeen belang vanwege

- de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde als uitdrukking van de wijze waarop de architectuur de leefwijze van de Clarissen weerspiegelt;
- de ensemblewaarde met betrekking tot de functionele en visuele relatie van de ommuring met het kloostergebouw en de kloosteraanleg, waarbij de ommuring essentieel deel uitmaakt van het kloostercomplex;
- de gaafheid van de ommuring, de poort en de brug.

Samenstellend onderdeel van het complex is:

Provincie : Noord-Brabant
Gemeente : Eindhoven

Monumentnummer : 530876

PLAATSELIJKE AANDUIDING

Plaats : Eindhoven
Straat : Sint Claralaan
Huisnummer : 1

KADASTRALE AANDUIDING EN KADASTRALE TENAAMSTELLING

Kad. Gemeente : Gestel
Sectie : C
Nummer : 1478

Soort recht : Recht van eigendom
Gerechtigde : Het Monasterium Clarissenklooster, Maria,
Moeder van de Kerk
Straat : Sint Claralaan 1
Woonplaats : 5654 AS EINDHOVEN

Soort recht : Verzoeker
Gerechtigde : RACM
Straat : Postbus 1600
Woonplaats : 3800 BP AMERSFOORT

OMSCHRIJVING

Inleiding

Het in 1950-1953 door C.H. de Bever gebouwde kloostergebouw van het complex CLARISSENKLOOSTER 'Rapelenburg' is gelegen op een omgracht en ommuurd kloosterrein dat is ingebed in het park van het voormalige landgoed Rapelenburg. Het kloostergebouw is vanaf de St. Claralaan te bereiken via een brug over de gracht en de eenvoudige poort in de ommuring. Na de Tweede Wereldoorlog komt in het kloosterleven de nadruk te liggen op de eenvoudige naleving van de orderegel. Als gevolg hiervan werden het exterieur en interieur van veel kloosters in overeenstemming gebracht met het sobere karakter van het monastieke leven. Er komt veel nadruk op harmonische verhoudingen in de architectuur, die opgevat worden als uitdrukkingen van geestelijke waarden van studie, meditatie en gebed. Zo ook bij het Clarissenklooster Rapelenburg. Het kloostergebouw heeft grandeur door zijn eenvoud en de afwisseling in volumes. Voor de bedelorde der Clarissen was het van groot belang dat de architectuur van het nieuw

te realiseren bouwwerk aansloot bij de sobere en teruggetrokken leefwijze. Het gebouw diende eenvoudig in vormgeving en materiaal te zijn en een rustige situering te krijgen in een landelijke omgeving. Tevens dienden in het klooster drie groepen te worden ondergebracht: de buitenzusters, de novicen en de slotzusters. De slotzusters mochten alleen bij hoge uitzondering het kloosterterrein verlaten. De buitenzusters zorgden voor de noodzakelijke levensvoorzieningen van buiten het klooster. Het besloten karakter van het kloostergebouw wordt versterkt door de ommuring, de gracht en het groen rondom. Architect De Bever ontving voor zijn ontwerp voor het klooster in 1955 de Cultuurprijs van Eindhoven. Het gebouw is thans nog als klooster in gebruik en wordt door zusters bewoond. In het verleden zijn enkele wijzigingen aangebracht. Zo zijn incidenteel enkele ramen vervangen door aluminium exemplaren. Ook zijn er meerdere ruiten vervangen. Op het buitendakvlak van de linker vleugel zijn vier dakkapellen geplaatst. De deuren in de toegangspoort en de hoofdentree waren van oorsprong gesloten van karakter. Deze zijn thans vervangen door opengewerkte deuren. Over de oorspronkelijke houten vloeren is tapijt, zeil of zijn vloertegels gelegd. In de westgevel van het binnenhof is een vluchtrap gerealiseerd.

Omschrijving

Het CLARISSENKLOOSTER is traditioneel van opzet: een vierkant hof (carré) met binnentuin en een gesloten kloostergang. De voorgevel biedt toegang tot het meer publieke gedeelte van het klooster met spreekkamers, het kloostergedeelte voor de buitenzusters en de kapel in de rechtervleugel (westhoek van het klooster) met priesterkoor, zijkoor en sacristie. Een gang die parallel loopt aan de gesloten kloostergang aan de binnenhof, verbindt de ruimten. Van hieruit is de gesloten kloostergang niet toegankelijk of ook maar in te zien. In de linker vleugel ligt, aan het einde van genoemde gang, de toegang tot het gesloten kloosterdeel. Hier bevindt zich ook de kamer van de abdis. Op de verdieping in deze vleugel is het noviciaat gesitueerd. In de achterste vleugel en het zuidelijke deel van de rechtervleugel bevinden zich de cellen en leefruimten van de slotzusters. De kloostergang biedt op twee plaatsen toegang tot de binnenhof. Het bakstenen gebouw kenmerkt zich door het gebruik van traditionele materialen, de toepassing van heldere bouwvolumes, sobere vlakke gevels in wild verband gemetseld en met een verscheidenheid aan vensterinvullingen. De ijzeren kruisvensters en rondboogvensters zijn gebroken wit geschilderd. In de zijgevel van de kapel bevindt zich een mozaïektableau. Het schilddak is voorzien van verbeterde Hollandse pannen. De rondgang heeft een lessenaarsdak. Het klooster kan worden beschouwd als een goed voorbeeld van de Delftse School. Het interieur is eveneens eenvoudig van opzet. Op de begane grond bevinden zich onder andere de gezamenlijke ruimtes, de kapel en de sacristie. In de hal is een hardstenen tegel aangebracht met een inscriptie in Latijn ter herinnering aan de eerste steenlegging van het klooster op 22 juni 1952. De verdieping biedt onder meer ruimte aan de cellen die aan weerszijden van de smalle gangen zijn geplaatst, ziekenkamers en handwerkrumten. In deze kamers is een rondboogvenster aangebracht,

dat uitzicht geeft in de kapel. De zolder met houten vloer heeft een gordingenkap en wordt gebruikt als opslagruimte. De verdiepingen zijn ontsloten door middel van houten trappen. Alle oorspronkelijke vloeren zijn, behoudens die van de keuken en de toiletten, van ongeverfd hout, omdat de slotzusters ongeschoeid waren. De binnenwanden zijn van wit schuurwerk. In enkele binnenruimtes is sprake van schoon metselwerk. In de kapel, die tevens voor externen toegankelijk is en al snel in trek werd voor huwelijken, bevinden zich meerdere zandstenen heiligenbeelden op tufstenen sokkels die aan de bakstenen binnenwanden zijn bevestigd. Ook is links in de kapel in het muurwerk een hardstenen tegel, met inscriptie in Latijn ter herinnering aan de eerste steenlegging van de kapel door de Rector eveneens op 22 juni 1952, bevestigd. In het priesterkoor hangt een Crucifix. De plafonds zijn van hout; het plafond ter plaatse van het koor heeft cassetten. De vloer is voorzien van zwarte hardstenen tegels. In de kloostergang bevinden zich beelden van kalksteen van twee heiligen, die oorspronkelijk elders in het klooster waren ondergebracht. In het hele klooster is oorspronkelijk houten meubilair te vinden, zoals in de privékapel van de zusters in de rechter vleugel, de naaikamer en in de keuken (inbouwkasten). Daarnaast zijn er nog een mechaniek voor het luiden van de bel en een bakelieten telefoon aanwezig. Vrijwel alle houten deuren zijn nog oorspronkelijk en zijn voorzien van houten sluitmechanismen.

Waardering

Het CLARISSENKLOOSTER is van algemeen belang als toonbeeld van de vroege Wederopbouw:

- Als gaaf voorbeeld van een naoorlogs klooster in traditionele stijl (Delftse School);
- Als uitdrukking van de geestelijke ontwikkeling na de Tweede Wereldoorlog en van het Noord Brabantse katholicisme in het bijzonder;
- Vanwege de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde als uitdrukking van de wijze waarop de architectuur de leefwijze van de Clarissen weerspiegelt;
- Vanwege de ligging in het park van het voormalige kasteel Rapelenburg. Voor de bouw van een nieuw klooster stelden de Clarissen als eis dat deze op een rustige plek in een zo mogelijk vrije natuur gebouwd zou worden. Door het groen rondom het kloostercomplex wordt de besloten leefwijze van de Clarissen extra benadrukt;
- Vanwege de ensemblewaarde met betrekking tot de functionele en visuele relatie tussen het klooster, de ommuring, de brug, slotgracht en de tuin;
- Vanwege de grote mate van gaafheid van het exterieur en interieur;
- Vanwege de samenhang tussen het exterieur en het interieur;
- Vanwege de grote mate van herkenbaarheid;
- In het oeuvre van C.H. de Bever. De Bever heeft groot, divers, oeuvre opgebouwd. Zijn bouwwerken kenmerken zich door een traditionele en monumentale bouwstijl. Het klooster is hier een goed voorbeeld van.

Voor de overwegingen die aan dit besluit ten grondslag liggen, wordt verwezen naar de bij dit besluit gevoegde bijlage, die geacht moet worden in dit besluit te zijn herhaald en opgenomen, alsmede naar de bovengemelde omschrijving.

Een afschrift van dit besluit zal, onder gelijke dagtekening, worden verzonden aan:

- Het Monasterium Clarissenklooster, Maria, Moeder van de kerk
Sint Claralaan 1
5654 AS EINDHOVEN
- RCE
Postbus 1600
3800 BP AMERSFOORT
- Het Monasterium Clarissenklooster, Maria, Moeder van de Kerk
Sint Claralaan 1
5654 AS EINDHOVEN
- Het Monasterium Clarissenklooster, Maria, Moeder van de Kerk
Sint Claralaan 1
5654 AS EINDHOVEN
- Provincie Noord-Brabant
- Gemeente Eindhoven

Burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen, leggen dit besluit op de secretarie ter inzage. De burgemeester maakt de terinzagelegging op de gebruikelijke wijze bekend.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van CFI, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Ronald H.A. Plasterk,
namens deze,
het hoofd Monumentenregistratie & Subsidies,

w.g.

mr. Tjeu Otten

A. Claralaan

A. Claralaan

522147.tif

522148.tif

522153.tif

522154.tif

522149.tif

522150.tif

522155.tif

522156.tif

522151.tif

522152.tif

522157.tif

522158.tif